

Literární putování

Libereckým krajem

říjen
2023

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

Přes pole a pak doleva: po stopách Otfrieda Preusslera

1. ZASTAVENÍ: Krajská vědecká knihovna

Naše vycházka začíná u Krajské vědecké knihovny. V jejím fondu se nachází 54 Preusslerových děl v němčině, 23 v češtině a 4 ve slovenštině. Knihovna vlastní i cenný originál – rukopisný svazek básní Preusslerova otce Josefa Syrowatky. Když Preussler přijel v 90. letech do Československa, požádal o tuto sbírku, ale jelikož byla majetkem státu, neuspěl. Tehdejší ředitelka knihovny Věra Vohlídalová intervenovala dokonce na ministerstvu kultury, ale marně. Nechala proto v knihařské dílně vytvořit krásně vázanou kopii a Otfriedu Preusslerovi ji věnovala. Spisovatel byl velmi dojat a na oplátku zařídil, aby jeho nakladatel zasílal liberecké knihovně všechny jeho vydané tituly. V knihovně se pořádalo několik akcí s preusslerovskou tematikou.

2. ZASTAVENÍ: Sokolská (Frýdlantská) ulice

V Sokolské ulici, která byla dříve součástí Frýdlantské, v čp. 47, bydlela rodina Otfrieda Preusslera v letech 1921–1928. Jedná se tedy o spisovatelův rodný dům. Asi před 15 lety byla vznesena iniciativa, že by zde Preusslerovi měla být zřízena pamětní deska, ale sám Preussler to odmítl. Pamětní deska ani jiná hmotná připomínka na Preusslera není v Liberci dodnes a jeho jméno nenese ani žádná ulice či instituce. V roce 2014 získal in memoriam ocenění Po-

cta hejtmana Libereckého kraje. V letech 1929–1933 bydleli Syrowatkoví v ulici Heinricha Liebiga čp. 10. Dnes tato adresa nese název Husova 254/50. Poslední bydliště rodiny bylo v bývalé ulici Pestalozziho čp. 18, dnešní Čapkova 12. Zde žili od r. 1934 do vysídlení v r. 1946.

Josef Syrowatka byl otec O. Preusslera. Narodil se 27. května 1891 v Liberci a zemřel 9. ledna 1967 v Rosenheimu. V rukopise s podpisem autora jsou v knihovně uloženy jeho básně **Einige poetische Versuche** z roku 1942. Je autorem mnoha vlastivědných děl z regionu. Pro svého syna byl velkým inspiračním zdrojem, neboť často putoval po chalupách v Jizerských horách a nechal si od místních obyvatel vyprávět lidové příběhy a pověsti. Na tyto výlety bral malého Otfrieda s sebou. Mnoho z těchto pověstí a vyprávění našlo ohlas v Preusslerových dílech, např. **Moje knížka o Krakonošovi** nebo **Útěk do Egypta přes Království české**.

3. ZASTAVENÍ: Tržní náměstí

Na Tržním náměstí (dříve Leipziger Platz), se budeme věnovat Preusslerově knize **Anděl v kulichu**. Je to soubor sedmi vánočních příběhů, které se odehrávají v libereckém regionu. Jeden s názvem *Přes pole a pak doleva* se odehrává přímo v Liberci.

Každý měsíc zveřejníme nový výlet za zajímavými literárními osudy a památkami našeho kraje.

Informace a podklady ke každé vycházce včetně mapy s trasou výletu naleznete vždy na našich webových stránkách a sociálních sítích. Vydejte se s námi odkrýt literární stopy v našem kraji!

www.kvкли.cz

Literární putování

Libereckým krajem

říjen
2023

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

Hlavním hrdinou je preclíkářský učeň Ferda Elgerů, který jde o Štědrém večeru do Betléma. V povídce je přesně popsáno, kudy Ferda šel: od krámků v Chrastavské ulici přes Polní (dnešní Zeyerova), pak do Frýdlantské, na Tržní náměstí, odsud kolem kasáren na dnešním Štefánikově náměstí a dál směrem na Ruprechtice a pak dále přes pole, trochu vlevo a pak už to nebude daleko.

4. ZASTAVENÍ: Sukovo náměstí (Dubák)

Na dnešním Sukově náměstí, v ulici Škroupova 604/7, dřívější Humboldtstrasse 7 bydlela Preusslerova pozdější manželka Annelies Kind. Začali spolu chodit, když jim bylo 17 let, a těsně před Preusslerovým odchodem na frontu se zasnoubili. V té době měl za sebou Otfried první literární pokusy, zejména básnické. Psal přírodní lyriku, sonety a milostné verše pro Annelies. Z jeho básnické tvorby se téměř nic nedochovalo. Výjimkou jsou dvě básně *Abend* a *Nächtliche Landschaft* otištěné v časopise *Wanderer in Riesengebirge*. Nacházejí se hned za článkem jeho otce Josefa Syrowatky *Faust des Isergebirges* a soudí se, že básně s článkem tematicky souvisí.

5. ZASTAVENÍ: Muzeum Heimathort

U budovy Severočeského muzea si připomeneme muzeum Heimathort, které sídlilo v suterénu v budově magistrátu na náměstí Dr. E. Beneše. Jeho vedoucím byl od roku 1923 Josef Syrowatka, který popsal sbírky muzea v díle *Fünfundzwanzig Jahre Heimathort, ortsgeschichtliche Sammlung der Stadt Reichenberg* (1938). Po válce byl Syrowatka pět let ve vězení za své nacistické názory a od roku 1950 žil v Horním Bavorsku, kde založil v Haidholzenu liberecký archiv a světničku v Augsburgu.

Když bylo Otfriedu Preusslerovi 17 let, napsal dobrodružný román *Erntelager Geyer*, který obsahuje prvky blízké nacionálnímu socialismu. Je to částečně autobiografický příběh o partě chlapců z Liberce (Reichenbergu), kteří jedou na tábor na statek

do Verněřovic (Wernersdorfu) na Broumovsku. Po válce byl román zakázán a zapomenulo se na něj. V r. 2015 byl nalezen jeden exemplář v Rakouské národní knihovně. Preussler se o románu zmiňoval naposledy v roce 1953, později jej už ve své bibliografii neuváděl a nikdy se k němu nevyjadřoval.

6. ZASTAVENÍ: ZŠ 5. května – Vzdělávací ústav pro učitele

V budově dnešní ZŠ v ulici 5. května bývala Öffentliche Volksschule, zvaná Rudolfschule. Tuto školu navštěvovali v dětství oba Preusslerovi rodiče a v letech 1929–1934 i on sám. Zde také studoval na Oberschule, kde r. 1942 maturoval. Dva dny poté dobrovolně narukoval. Preussler na Rudolfschule umístil děj své knihy *Pan Klingsor uměl trochu kouzlit* (*Herr Klingsor konnte ein bisschen zaubern*). Příběh pro děti pojednává o laskavém učiteli, který svými magickými schopnostmi pomáhá dětem při jejich problémech. Preussler v knize zmiňuje některé skutečné osoby, např. učitele Adolfa Königa. V postavě učitelky slečny Ernestine Killianové snadno odhalíme Preusslerovu matku Ernestine, která byla rovněž učitelkou. Předobrazem odborného učitele Josefa Teubnera byl bezpochyby Preusslerův otec Josef Syrowatka.

Preussler v knize vzpomínal na učitele **Adolfa Gustava Königa**, který na škole 5. května učil od roku 1937. V letech 1896–1900 vystudoval Vzdělávací ústav pro učitele. Byl spisovatel a ukázka z jeho díla vyšla také v knize Josefa Syrowatky *Reichenberg, ein Heimatbüchlein*.

Také Josef Syrowatka absolvoval Vzdělávací ústav pro učitele a působil jako učitel, předseda Vlastivědného spolku Ještědsko-jizerské župy, redaktor, kronikář a městský archivář. V roce 1943 se stal na Vzdělávacím ústavu pro učitele docentem.

Františka Dudková Párysová, Marek Sekyra

Literární putování

Libereckým
krajem

říjen
2023

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

VEČER

Otfried Preussler

*V nekonečnou výši báh nebes ční
nad jarem již vonící ornici;
odtáhli povozy své koníci
domů a brány kdes na mezi sní.
Jak stádo jsou chalupy choulící
se znaveně v kopcích na svazích.
Sedláci nahlédnout do chlévů svých
jdou, zda dobytek spí a má píci,
a než se do svých světniček vrátí,
ještě spočinou chvíli na prazích.
Psů štěkot nese se přes vlny lích,
však tiše zní z dáli na souvrati. –
Projasněn větrem, jenž večerem dých,
úplněk medem svým větve zlatí.*

LOUČENÍ S VÍSKOU

Josef Syrowatka

*Smutně vedou kroky mé,
smutně hájem, palem:
„Blaze žij, můj domove!
Blaze, lesy kolem!*

*Blaze, temné jezero,
kde jsem se rád slunil!
Blaze žij! V slz bezednou
smutek vrh mne tůni.“*

*U kříže se zastavím,
sepnu ruce tiše:
„Dej nám, Bože – jak věřím –
dobrý konec z výše!“*

PAN KLINGSOR UMĚL TROŠKU KOUZLIT

Otfried Preussler

*Ostatně příběh pana Klingsora se stal v mém
rodném městě Reichenbergu. Reichenberg bylo
německé město v Království českém; už je to dávno.
U nás v Reichenbergu bylo mnoho škol. Jednou
z nich byla obecná škola v bývalé ulici arcivévody
Rudolfa, zkráceně Rudolfova škola. Už moji rodiče
tam chodili do školy a později i já.*

